

Anna Ziółkowska

Międzynarodowa konferencja
naukowa "Sprache und Identität",
Toruń 15-17.11.2015

Studia Germanica Gedanensia 35, 242-244

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Międzynarodowa konferencja naukowa *Sprache und Identität*. Toruń 15-17.11.2015.

W dniach 15-17 listopada 2015 r. odbyła się w Toruniu międzynarodowa konferencja naukowa *Sprache und Identität*, dotycząca języka i tożsamości w różnych ujęciach. Instytucjonalnym organizatorem konferencji była Katedra Filologii Germańskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, a osobowym dr Edyta Grotek z Zakładu Językoznawstwa. Obrady odbywały się we wnętrzach zabytkowego, neogotyckiego budynku Collegium Maius. W konferencji uczestniczyli pracownicy naukowcy i doktoranci z różnych ośrodków akademickich z kraju oraz z zagranicy, m.in. z Wielkiej Brytanii, Brazylii, Włoch, Turcji, Słowacji, Szwecji i Niemiec. Referaty, wygłaszane w języku niemieckim na sesji plenarnej oraz w sekcjach, dotyczyły następujących tematów: związek języka i tożsamości, zapożyczenia z języka niemieckiego w języku polskim jako sposób wyrażania tożsamości, poszukiwanie tożsamości przez bohaterów literackich, zależności między językiem i tożsamością na przykładzie frazeologii, język i tożsamość wśród użytkowników języków regionalnych i członków mniejszości narodowych oraz problemów związanych z tożsamością i językiem w perspektywie dydaktycznej. W czasie konferencji wygłoszono ponad 40 referatów.

Konferencję uroczystie otworzyli Dziekan Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika prof. dr hab. Adam Bednarek i Kierownik Katedry Filologii Germańskiej dr hab. Małgorzata Klentak-Zabłocka. Po słowach powitania rozpoczęto obrady.

Na sesji plenarnej referat *Erinnerungskultur und Identität aus der Sicht der kultursensitiven Linguistik*, otwierający obrady, wygłosił Waldemar Czachur (Warszawa). Karim Siebeneicher-Brito (Parana) w referacie *Brasilianische Migranten in Deutschland: die Bedeutung ihrer Mehrsprachigkeit in den Identitätskonzepten* przedstawiła wyniki badań empirycznych dotyczących kształtowania się tożsamości brazylijskich imigrantów mieszkających w Niemczech oraz językowe i pozajęzykowe czynniki wpływające na ten proces. Tożsamość Franza Kafki, różnorodność językowa, z której sływał, oraz kwestia ukształtowania jego własnego wizerunku jako pisarza przez język stanowiły przedmiot rozważań Małgorzaty Klentak-Zabłockiej (Toruń). Po krótkiej przerwie obrady kontynuowano w trzech sekcjach: kulturoznawczej, językoznawczej i literaturoznawczej. Próbę wyjaśnienia socjolingwistycznego fenomenu zbiorowej tożsamości Śląska i jego mieszkańców podjął w swoim wystąpieniu Jarosław Bogacki (Opole). Z kolei Marcin Odelski (Warszawa) przedstawił tradycyjne i nowoczesne spojrzenie na tożsamość Kaszubów oraz słownictwo i zwroty charakterystyczne dla użytkowników języka kaszubskiego. W referacie *Ethische Identität der slawischen Bevölkerungsgruppen in Ostdeutschland im Spiegel der wissenschaftlichen Diskussionen um die Jahrhundertwende (vom 19. zum 20. Jh.)* Waldemar Grzybowski (Toruń) omówił na przykładach z dawnych czasopism, korespondencji i innych archiwaliów poglądy filologów, językoznawców oraz antropologów z przełomu XIX i XX wieku na temat tożsamości narodów słowiańskich, żyjących w Niemczech Wschodnich, zwłaszcza w Prusach. Joanna Szczęk i Marcelina Kałasznik (Wrocław) we wspólnie wygłoszonym referacie próbowały znaleźć odpowiedź na pytanie, czy nazwy potraw, charakterystyczne dla konkretnej narodowości, mogą stanowić jeden z elementów tworzących jej tożsamość. Joanna Bednarska-Kociołek (Łódź) przedstawiła w swoim wystąpieniu cechy języka drobno-mieszczañstwa niemieckiego, mieszkającego w Gdańsku, którym posługują się bohaterowie

utworów Güntera Grassa. Na frazeologizmy jako nośniki poglądów, wyobrażeń i wartości typowych dla danej wspólnoty językowej zwróciła uwagę Hanna Stypa (Bydgoszcz), która na podstawie wybranych niemieckich i polskich wyrażen frazeologicznych starała się wyjaśnić kulturowo-historyczne tło ich powstania. W referacie *Sternenkinder – Sternenmamis. Soziale Kategorisierungen als Möglichkeit relationaler Identitätszuweisung* Susanne Tienken (Sztokholm) przedstawiła proces społecznej kategoryzacji słowa *Sternenkinder*, oznaczającego dzieci obumarłe w łonie matki lub zmarłe krótko po narodzeniu. Proces ten powoduje, że konstytuuje się para pojęć *Sternenkinder – Sterneneltern*, a ludzie dotknięci utratą dziecka mogą przypisać sobie tożsamość rodziców, zamiast nadal pozostawać bezdzietnymi. Lech Zieliński (Toruń) przedstawił wybrane problemy tworzenia się tożsamości narodowej Austriaków, Szwajcarów i mieszkańców Niemiec Wschodnich oraz wydarzenia historyczne i polityczne, które wywarły wpływ na ten proces. Kirsten Sobotta (Magdeburg) w referacie *Identitätskonstruktion in Tagebuchaufzeichnungen* przybliżyła proces kształtowania się osobistej i społecznej tożsamości kobiety na podstawie fragmentów dzienników Helene Hildebrandt z lat 1888/89. Georg Schuppener (Trnava) wygłosił referat pod tytułem *Sprachliche Identitätsstiftung im aktuellen Rechtsextremismus*. W referacie *Der Germanische Sprachverein Wien* Falco Pfalzgraf (Londyn) przedstawił historię Stowarzyszenia Języka Niemieckiego w Wiedniu i jego założyciela Karla Tekuscha, zwracając uwagę na zależności między językiem i tożsamością narodową. Problemowi związku języka i tożsamości niemieckojęzycznej społeczności, która z różnych przyczyn pozostała po roku 1945 (mimo licznych przymusowych wysiedleń) na terenach Czechosłowacji i Śląska, poświęcone było wystąpienie Eweliny Wanat (Chemnitz).

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od referatów wygłaszanych w dwóch sekcjach, zajmujących się zagadnieniami literaturoznawstwa i językoznawstwa. Gabriela Jelitto-Piechulik (Opole) poświęciła swój referat językowi literackiemu utworów niemieckiej pisarki Ricardy Huch i podjęła próbę odpowiedzi na pytanie dotyczące wpływu języka na kulturową oraz duchową tożsamość człowieka. Na problem utraty i odnajdowania tożsamości zwróciła uwagę Karolina Sidowska (Łódź) w referacie *Verlust und Wiederfindung der Identität im Roman „Du stirbst nicht“ von Kathrin Schmidt*. Ponadto autorka na przykładzie przeżyć głównej bohaterki powieści wskazała na zależność między opanowaniem języka a samookreśleniem siebie. Język księżnej Orleanu Liselotte jako środek wyrazu jej tożsamości stanowił przedmiot rozważań Aleksandry Bovt (Getynga), która przedstawiła życie arystokratki oraz jej korespondencję w kontekście dworskiego ideału komunikacji. Katarzyna Szczerbowska-Prusevicius (Toruń) poświęciła referat sylwetkom znanych niemieckich kompozytorów m.in. Mozarta, Bacha i Beethovena, którzy w biograficznych pismach z XIX wieku przedstawiani byli jako narodowi bohaterowie. O szczególnej odmianie języka niemieckiego (pensylwański niemiecki), będącej połączeniem języków angielskiego i niemieckiego używanym w Stanach Zjednoczonych oraz Kanadzie, opowiedziała Barbara Hans-Bianchi (L'Aquila). Autorka w referacie *Das Schriftbild als Selbstbild. Zur Konstruktion von Identität in Pensylvaniendeutsch* przedstawiła zasady rządzące tym językiem oraz językowo-kulturową tożsamość jego użytkownika. Anna Kapuścińska (Bydgoszcz) poświęciła swój referat fenomenowi Doodle, czyli zmieniającej się grafice przeglądarki Google. Na przykładzie tej typografii autorka omówiła zmieniające się zależności między językiem

i tożsamością. Grafika pokazywana w tym samym dniu w różnych krajach pozwala według autorki dostrzec znaczące różnice kulturowe. Do zagadnienia toponimów jako nośników tożsamości nawiązała w swoim wystąpieniu Edyta Grotek (Toruń). Reinhold Utri (Warszawa) zwrócił uwagę na językową i kulturową tożsamość Austriaków w Unii Europejskiej, omawiając austriacką odmianę języka niemieckiego w perspektywie społeczno-historycznej. Artur Tworek (Wrocław) w referacie *Zum Ausdruck der Identität anhand phonetischer Phänomene* przybliżył problem wyrażania tożsamości za pomocą zjawisk fonetycznych i próbował udzielić odpowiedzi na pytania dotyczące występowania tych fenomenów na innych płaszczyznach języka oraz ich uniwersalnego charakteru. Przedmiotem rozważań referatu Jeewon Kim (Monachium) był problem intertekstualności i przekładu dzienników Ludwika Wittgensteina na język koreański. Autorka na podstawie analizy oryginalnych fragmentów i przekładu próbowała wskazać na różnice między nimi oraz wyjaśnić trudności związane z tłumaczeniem językowo-filozoficznej tożsamości Wittgensteina, obnażonej w jego osobistych dziennikach, na odmienny systemowo i kulturowo język. Ekiz Tevfik (Ankara) zwrócił uwagę na toczącą się od lat na tureckich uniwersytetach debatę, dotyczącą egzystencji języka angielskiego jako języka kształcenia.

Podsumowując, należy stwierdzić, że duża liczba wygłoszonych referatów, udział prelegentów z różnych krajów i waga podejmowanych tematów, świadczą o sukcesie konferencji. Ponadto na uwagę zasługuje fakt, że organizatorzy zadbali o miłą atmosferę i integrację uczestników, proponując im zwiedzanie miasta z przewodnikami (studenci germanistyki) i zapraszając na uroczystą kolację na zakończenie pierwszego dnia obrad. Materiały z konferencji zostaną opublikowane w tomie pokonferencyjnym w 2016 roku.

Anna Ziółkowska
(Toruń)